

יופי בשימוש

על הדברים שאנחנו שומרים, ועל החיים שאנחנו מאפשרים להם.

כתב העת של הבית · גיליון סטודיו

כתיבת סטודיו מקורית שנוצרה לאתר זה. היצירות הן קונספטים יצירתיים, ולא קטעים מכתבי היד של Ori Peretz או אמירות המיוחסות לתורמים חיצוניים.

הקובץ נוצר (UTC): 2026-09-08T06:53:44Z

זהו תאריך יצירת הקובץ, לא תאריך פרסום הספר.

אפשר להתפעל מספר מעברו האחר של החדר. אפשר גם לקחת אותו לרכבת מאוחרת, לפתוח אותו ליד קערת מרק או להשאיל אותו למישהו שיחזיר אותו עם הבנה אחרת של הסוף. אלה מפגשים שונים עם אותו חפץ. גיליון הסטודיו הראשון שואל לשם מה אנחנו רוצים שדבר יפה ישרוד.

השאלה מתחילה בסדנת תיקונים. מנורה הוצאה מהחדר הציבורי שהאירה, והמשחזרת שלה צריכה להחליט מה ישמר תיקון נאמן. שתי מסות מציגות אחר כך עמדות מנוגדות: אחת בזכות קבלת סימני השימוש, והאחרת בזכות הוצאתם של חפצים מסוימים מהמחזור. אף מסה אינה דעתו של תורם חיצוני. שתיהן טיעוני סטודיו מקוריים שנכתבו כדי להפוך את המחלוקת לראויה למחשבה.

קראו תחילה את הסיפור, או התחילו בעמדה שהכי פחות נוטים לקבל. מהדורת הכיס כוללת את הסיפור המלא; מהדורת הגיליון כוללת את המבוא הזה ואת שתי העמדות המנוגדות. הסיפור הבדיוני הזה אינו בסיס לטענה על ספר גמור, מוסד אמיתי או אירוע היסטורי.

אור לחדר התחתון

כתיבת סטודיו מקורית שנוצרה לאתר זה. היצירות הן קונספטים יצירתיים, ולא קטעים מכתבי היד של Ori Peretz או אמירות המיוחסות לתורמים חיצוניים.

המנורה הגיעה בארגז גבוה דיו להכיל אדם. Nera עזרה לנהג להכניס אותו בעדינות דרך דלת הסדנה, ואז עמדה והביטה בו אוסף שבבי עץ מהסף. מתחת לקש נחו עמוד ברונזה, שלוש זרועות מעוקלות ואהיל מורכב מפיסות צרות של זכוכית ענברית. מישו קשר תווית ממספרת סביב צווארה. החוט היה חדש; המנורה כבר הייתה ישנה זמן רב.

בית המכירות הפומביות ביקש שתהיה מוכנה עד יום שישי. לנקות את המתכת, להחליף את הזכוכית הפגומה, להסיר מבסיסה שאריות של מודעת נייר. דף ההוראות תיאר מנורה דקורטיבית מחלל עירוני. Nera הכירה את החדר. היא למדה בו בחורף שבו החימום בדירתה התקלקל. בשעת הסגירה היה השומר עובר משולחן לשולחן עם סרגל עץ, ומקיש פעם אחת לצד ספרו של כל קורא.

חדר הקריאה נסגר במרץ. לוח לרוחב הדלתות הכריז על שיפורים בלי לנקוב באף אחד מהם. דרך חריץ ראתה Nera את השולחנות הארוכים נערמים על צידם. עכשיו אחת המנורות שלו הייתה על שולחן העבודה שלה. בלי החדר שסביבה, החפץ נראה מעוטר כמעט במבוכה. עלי דפנה טיפסו במעלה העמוד. עש ברונזה קטן נח מתחת לאהיל, נסתר מכל מי שעמד זקוף. היא ישבה תחתיו חודשים בלי לדעת.

הזכוכית השבורה הייתה מאחור. ענף דק של סדקים התפשט מבורג, מוחזק בשכבת דבק שהצהיבה. התיקון שמתחתיו נעשה מזכוכית חלון פשוטה. על שולחן העבודה הוא נראה גס. אבל כשהכניסה אור לאהיל, אותו טלאי שקוף קטן הטיל מלבן נקי על העץ. החלקים הענבריים ריככו את כל השאר. מישו תיקן מנורת קריאה כך שקורא יוכל לראות.

Nera העבירה מטלית לחה מתחת לנייר שעל הבסיס. רוב המודעה ירדה כעיסה אפורה. נשארו ארבע מילים: בבקשה השאירו את זאת. היא נזכרה בשולחן הקרוב למדרגות, שבו נהג קשיש לפרוש תרשימי ספינות. הוא נשא זכוכית מגדלת על סרט. בכל פעם שהשומר סידר מחדש את הרהיטים, הוא היה מגיע מוקדם ומחזיר את כיסאו אל מתחת לאותה מנורה. היא לא הצליחה להיזכר בשמו.

בצהריים התקשרו מבית המכירות. האם מצאה זכוכית תואמת? היא מצאה משהו קרוב. האם תוכל להעלים את התיקון? זה ייקח יותר זמן. האישה בטלפון אמרה שהקונה יצפה שהמנורה תהיה שלמה. "היא שלמה", אמרה Nera, מביטה במלבן הבהיר. האישה המתינה. Nera שמעה עד כמה דבריה אינם מועילים והבטיחה לשלוח תצלומים. אחרי השיחה הניחה את הזכוכית הענברית החלופית לצד הטלאי השקוף.

היא צילמה את האהיל באור יום וכשהמנורה דולקת. אחר כך את עש הברונזה, את המתג השחוק ואת שרידי המודעה. בתמונה האחרונה הניחה ספר פתוח מתחת לטלאי השקוף. היא שלחה את התצלומים עם שתי אפשרויות תיקון ומחירים נפרדים. אחת תחזיר לאהיל גוון ענברי אחיד. האחרת תשמור על החלון השקוף ותקבע את הזכוכית שסביבו. היא ציפתה שהאפשרות הראשונה תיבחר.

למחרת אחר הצהריים הגיעה לסדנה אישה במעיל שהגשם הכהה. היא ראתה את התצלומים לפני שהקטלוג נשלח לדפוס. "היא תעמוד על שולחן רגיל?" שאלה. Nera מדדה את הבסיס. "על שולחן חזק." האישה הביטה סביב בסדנה ואז באהיל. היא אמרה ששמה Davin ושהיא קנתה את המאפייה הישנה ברחוב הפעמון. למעלה תהיה דירתה. ייעוד החדר התחתון עוד לא הוכרע.

Nera דמינה עוד חנות ללא רבב: חפצים מונחים רחוק זה מזה, מחירים כתובים בקטן מאוד. Davin הסירה את כפפותיה הרטובות. היא רצתה שולחן לאנשים שממתינים בזמן שהיא מתקנת את בגדיהם. לפעמים הם באו עם ילדים. לפעמים נשארו אחרי שהעבודה הסתיימה, מפני שלא היה מקום שהיו צריכים להיות בו. שכן הציע ספרים, אם כי היא חששה מהלחות. "חשבתי שאור טוב אולי יהפוך את המקום לחדר", אמרה.

"את יודעת ששינו אותה?" שאלה Nera. Davin הנהנה לעבר הזכוכית הפשוטה. "זה החלק שאהבתי." היא הניחה את ידה מתחת לאהיל וסובבה אותו לאט עד שהטלאי השקוף פנה לכיסא. על כף ידה חשף האור שורה של דקירות זעירות ליד ציפורן האגודל. ל-Nera היו אותם סימנים מתפירת סרטי קצה לכריכות, כשהסדנה עדיין קיבלה עבודות כריכה. היא הוציאה את הצעת המחיר השנייה.

המכירה הפומבית התקיימה ביום חמישי. הצעתה של Davin נעקפה פעמיים, והיא נשארה בטלפון יותר מכפי שהתכוונה. למחרת בבוקר חזרה בלי הקבלה על המנורה. "יותר מדי," אמרה. Nera הרגישה טיפשית על שכבר דמינה את כל החדר התחתון. יחד הביטו במנורת עבודה פשוטה מברזל שהייתה תלויה מעל השולחן. היא הייתה למכירה, אף ש-Nera מעולם לא הצמידה לה תווית. Davin שאלה אם תאיר שולחן. Nera הדליקה אותה.

קונה מנורת הברונזה בחר בענבר האחיד. Nera הוציאה את הטלאי השקוף, עטפה אותו בנייר דק וצירפה אותו לתיקון המוגמר, יחד עם פתק שהסביר היכן היה. היא שימרה את קווי המתאר של מודעת הנייר בדוח המצב שלה. עד ארבע הארצות נסגר. בלי מנורת העבודה מברזל, הסדנה נראתה קטנה יותר. היא עבדה תחת נורה חשופה עד יום שלישי שלאחר מכן.

ביום שלישי בערב הלכה לרחוב הפעמון ובידיה קופסת ספרים קטנה. חלון המאפייה הישנה נוקה, אבל האותיות הצבועות נותרו מעל הדלת. בפנים ישב ילד ופתר תרגילי חשבון תחת מנורת הברזל. שתי נשים מיינו כפתורים לצלוחיות. Davin מצאה שולחן שרגל אחת שלו קצרה וקיפלה תחתיה ריבוע קרטון. היא הרימה את מבטה ממעיל וביקשה מ-Nera להחזיק בשרוולו.

זמן מה עבדו בלי לדבר. הילד דחף את מחברת התרגילים הצידה כדי לפנות מקום לקופסה. Nera חשבה על עש הברונזה הנוסע למקום שלעולם לא תראה, ועל הזכוכית השקופה שצורפה אליו. היא קיוותה שהפתק ייקרא. ואז Davin סובבה מעט את המנורה והביאה את התפר הקרוע אל מוקד האור. Nera השחילה את החוט במחט. בחוץ הלך האור האחרון ונמוג מאותיות המאפייה. בפנים היה די.

סוף.

תנו לספר לשמש

בזכות התנועה מיד ליד

דמיינו מהדורה שבעליה מפחד לפתוח. מתפעלים מהכריכה, שומרים על המארז ישר, והפינות נשארות חדות. שנים חולפות. החפץ שרד, אבל החוויה שהוא נועד לאפשר נדחתה ביסודיות כזאת שאולי לעולם לא תתרחש. בשביל מהדורת קריאה רגילה, זו הצלחה משונה.

ספר יפה צריך לעודד תשומת לב. פרופורציות טובות יכולות להפוך עמוד לפחות מעייף לקריאה. איור יכול להחזיק קורא ברגע קשה. עטיפה יכולה לגרום למישהו להרים יצירה שאחרת היה פוסח עליה. הבחירות האלה מצדיקות את מקומן דרך מפגש עם אדם. להתייחס לכל סימן של המפגש הזה כאל נזק פירושו לבלבל בין שימור החפץ לבין שימור ייעודו.

אין בכך היתר לרשלנות. השאילו ספר למישהו שיחזיר אותו. הרחיקו את הנזיר מחלון רטוב. תקנו ציר כריכה רופף לפני שהלוח מתנתק. טיפול מאפשר שימוש מתמשך. מה שראוי להתנגד לו הוא הרעיון שרק עותק שלא נגעו בו יכול לזכות בכבוד. שאלה שנכתבה בעיפרון עשויה להעיד על תשומת לב רבה יותר מעטיפה אטומה.

המקרה הקשה יותר הוא נדירות. יש עותקים שנושאים מידע שאין לו תחליף: הערה, נוסח מסוים של הטקסט, התערבות של בעל מלאכה. אלה זקוקים לרמת טיפול אחרת. אבל יש לבסס נדירות, לא להעמיד אותה להצגה. הוצאה לאור אינה חייבת לייצר פחד משימוש סביב כל מהדורה נאה. היא יכולה ליצור חפץ ביושר, להסביר את חומריה ולאפשר לקורא לשכון בו.

בסיפור, המנורה המפוארת נוסעת למקום אחר. החדר בכל זאת נוצר תחת אור רגיל. הסיום הזה חשוב כי חוויה טובה לא תמיד יכולה לחכות לחפץ המרשים ביותר. עשו את החפץ היטב ככל שהיצירה דורשת. ואז הניחו אותו בהישג יד. ספר שנפתח, שמתוכחים איתו ומשאילים אותו, התחיל את החיים שלשמש חוברו דפיו.

שמרו עותק אחד מחוץ למחזור

בזכות האיפוק

ההזמנה להשתמש בחפץ יפה נשמעת נדיבה, עד שהמשתמש בו מקבל החלטה בלתי הפיכה עבור כל מי שיבוא אחריו. קפל שהושטח, תווית שהוסרה או פיסת זכוכית שהוחלפה יכולים להפוך חפץ לנוח יותר לשימוש וקשה יותר להבנה. ההנאה של הבעלים הנוכחי היא שיקול אחד מבין אחרים. היא לא צריכה להפוך אוטומטית לסמכות הסופית.

ספר נושא מידע מעבר למשפטים שבו. האופן שבו נאספו גיליונותיו, הצבע שמתחת לשדרה דהויה ולחץ ידו של קורא קודם יכולים לחשוף חלקים שונים מההיסטוריה שלו. עותק לקריאה עשוי לשמור על המילים ובו בזמן לאבד את הפרטים האלה. לכן האמירה שחפץ מילא את ייעודו משום שמישהו נהנה ממנו צרה מדי. לפעמים הייעוד כולל הישגות זמינה לשאלות שטרם למדנו לשאול.

איפוק אינו מחייב להניח הכול מאחורי זכוכית. הוא מחייב בחירה. שמרו עותק ייחוס כשהחומר מצדיק זאת. הכינו לצידו מהדורת קריאה שימושית. הציעו תמונה ברורה או תעתיק כשהמקור אינו יכול לעבור ממקום למקום בבטחה. גישה יכולה ללבוש יותר מצורה אחת, והצורה המיידית ביותר אינה תמיד הנדיבה ביותר לאורך זמן. קורא היום לא צריך להשמיד את הראיות של קורא מחר.

יש גם סכנה ברומנטיזציה של בלאי. כתם עשוי לתעד מפגש, אבל באותה מידה הוא עשוי לתעד הזנחה. הערה בעיפרון יכולה להיות בעלת ערך, בנאלית או מטעה במכוון. הסימנים אינם נעשים משמעותיים רק מפני שהם ישנים. מישהו חייב לבחון אותם, לתאר אותם ולקבל את אי־הנוחות שבהשגת שאלה פתוחה. העבודה האיטית הזאת מפיקה לעיתים רחוקות את תצלום המכירה המשכנע ביותר.

המעשה המועיל של Nera הוא הפתק שהיא אורזת עם המנורה. היא אינה יכולה לבחור את יעדה. היא יכולה לשמור על משמעותו של חלק שנזנח ולתעד את השינוי לפני שייעלם מן העין. שימוש ושימור לא תמיד יסכימו. כשאננם מסכימים, סירוב מכוון לשנות דבר־מה יכול להיות מעשה של הכנסת אורחים כלפי אדם שעדיין לא הגיע.